

LukSitko^{2 / 2019}

Moniammatillinen aikakauslehti oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta

Vapaaehtoistyö

**ALLVAR-palkinto
2019: Eeva Siirala**
sivu 18

**Miksi
vapaaehtoisena?**
sivu 4

**Oppimiskahvilat
ja chat**
sivu 16

Pääkirjoitus	Tärkeät, korvaamattomat vapaaehtoiset – <i>Sarianna Reinikainen</i>	3
Vapaaehtoistyö	Miksi vapaaehtoisena? – <i>Tanja Airaksinen</i>	4
	Vapaaehtoista digiohjausta senioreille – <i>Anita Wendelin</i>	6
	Vapaaehtoiseksi pääkaupunkiseudulle! – <i>Helsingin seudun erilaiset oppijat ry</i>	8
	Mentorikoulutuksesta eväitä hahmotushäiriöisen henkilön tukemiseen – <i>Asta Ruodemäki</i>	10
Vieraskynä	Lapsena opittu häpeä lukihäiriöstä kiusaa vielä aikuisenakin – <i>Jenni Janakka</i>	13
Oppiminen	Oppimisen olohuone osaksi Elinikäisen oppimisen keskus -hanketta Joensuussa – <i>Joensuun seudun erilaiset oppijat ry</i>	14
	Asiantuntijatukea matalalla kynnyksellä – Oppimiskahvilat ja chat apuna monenlaisissa oppimisen pulmissa – <i>Elina Naamanka</i>	16
Henkilö	ALLVAR-palkinto 2019: Eeva on rinnalla kulkija – <i>Anneli Kajanto</i>	18
På svenska	Eeva, en medmänniska – <i>Anneli Kajanto, översättning: Laura Koskela</i>	20
Kirjaesittelyt	Kirjaesittelyt	22

Tärkeää tietoa Sinulle LukSitko-lehden tilaaja,

LukSitko-lehden tilauksiin muutos vuonna 2020: LukSitko-lehti ilmestyy 2020 alkaen yhden kerran vuodessa, loppuvuodesta. LukSitko-lehden vuosikerta on 13 euroa vuonna 2020.

LukSitko-lehti ilmestyy kerran vuodessa, loppuvuodesta, vuonna 2020.

Tilaushinta

Vuosikerta 13 euroa vuodessa.

Julkaisija ja tilaukset

Erilaisten oppijoiden liitto ry

Yhteystiedot

Erilaisten oppijoiden liitto ry
Vuorikatu 16 A 1
00100 Helsinki
info@eoliitto.fi

Vastaava päätoimittaja

Sarianna Reinikainen
sarianna.reinikainen@eoliitto.fi
p. 044 300 9693

Toimitussihteeri

Anita Wendelin
p. 045 156 1981
anita.wendelin@eoliitto.fi

Toimituskunta

Sarianna Reinikainen
Pirjo Corell
Susanna Maijanen
Anita Wendelin

Paino Printmoore Oy

Ulkoasu ja taitto Maene Oy

ISSN 1796-0665

Tärkeät, korvaamattomat vapaaehtoiset

Järjestöissä tehdään paljon vapaaehtoistyötä, ja monissa järjestöissä vapaaehtoistyö on ihan toiminnan ydintä. Niin meilläkin Erilaisten oppijoiden liitossa. Liitto on perustettu ja toimintaa toteutettu vapaaehtoisvoimin, kunnes vähitellen toiminta on laajentunut ja ulkopuolinen rahoitus mahdollistanut työntekijöiden palkkaamisen. Suurimmassa osassa Erilaisten oppijoiden liiton jäsenyhdistyksistä toimintaa toteutetaan edelleen täysin vapaaehtoisvoimin.

Halu tehdä vapaaehtoistyötä lähtee yleensä halusta auttaa ja vaikuttaa johonkin itse tärkeäksi kokemaansa asiaan. Mutta yhtä tärkeää on, että vapaaehtoinen saa toiminnasta itselleen jotain: ilon, onnistumisen ja merkityksellisyyden kokemuksia, ehkä ystäviä ja yhteisön, jossa jaetaan samanlaiset arvot ja kiinnostuksen kohteet. Vapaaehtoistyössä myös aina oppii uutta, mistä voi olla hyötyä muillakin elämänalueilla.

Erilaisten oppijoiden liitossa ja sen jäsenyhdistyksissä vapaaehtoistyö on monenlaista. Se voi olla ohjausta ja neuvontaa, läskykerhon vetämistä, vertaistuen antamista, kokemusasiantuntijana toimimista tai avustamista tapahtumissa. Se voi olla säännöllistä tai kertaluontoista. Jokainen, joka on konsultoinut, kouluttanut, kirjoittanut artikkelin, ollut käynnistämässä projektia tai auttanut jossain konkreettisessa asiassa pro bono – omalla ajallaan ilman palkkiota – on tehnyt arvokasta vapaaehtoistyötä. Lämpimät, tuhannet kiitokset teille kaikille!

Oma vapaaehtoistyön lajinsa, joka ansaitsee ihan erityisen huomion ja arvostuksen, on yhdistyksen luottamushenkilönä toimiminen. Yhdistysten puheenjohtajat, sihteerit, rahastonhoitajat ja muut hallitusjäsenet antavat aikaansa ja osaamistaan vuodesta toiseen yhteisen hyvän edistämiseksi. Yhdistystoiminta voi olla pääasiassa antoisaa ja palkitsevaa, mutta se voi olla myös uuvuttavaa. Vastataan tulevia asioita, joihin ei ehkä ole ennestään osaamista ja joiden hoitaminen ei välttämättä ole omalla mukavuusalueella. Aktiivisia yhdistystoimijoita voi olla myös vähän, jolloin heidän kuormansa voi kasvaa liian suureksi. Erityisesti silloin tarvitaan yhteen hiileen puhaltamista ja myös tukea kattojärjestöstä.

Tätä tukea tulemme Erilaisten oppijoiden liitossa lisäämään ja vahvistamaan. Tavoitteenamme on, että tulevien vuosien aikana alueellinen ja paikallinen matlankynnyksen toiminta vahvistuu. Sen tärkeimpänä edellytyksenä on, että yhdistysten vapaaehtoiset kokevat työn itselleen antoisana ja palkitsevana ja voivat hyvin. Ja että he näkevät työnsä merkityksellisyyden. Erilaisten oppijoiden – niin lasten, nuorten ja perheiden kuin aikuis-tenkin – tarvitsema tuki ei nimittäin tule tulevina vuosina ainakaan vähenemään.

Kiitokset ehkä lämmittävät mieltä, mutta vapaaehtoiset ansaitsevat myös konkreettisempaa palkitsemista. Otamme mielellämme vastaan ideoita ja toiveita!

Miksi vapaaehtoisena?

Minulta kysytään usein, miksi minä teen vapaaehtoistyötä. Teen sitä, koska vapaaehtoistyössä koen olevani tärkeän asian äärellä.

Toimin omalla vapaa-ajalla tärkeäksi koetun, yleishyödyllisen asian puolesta. Minulle vapaaehtoistoiminta on ihmisten auttamista pärjäämään oman ongelman kanssa. Vapaaehtoisena autan lähimmäistä ja annan tukea omasta halustani, ilman rahallista tai aineellista korvausta.

Lukivaikeus ja erilaiset oppimisvaikeudet ovat ongelma yhteiskunnassamme. Oppimisvaikeudet ovat haaste, jonka kanssa ihmisen on toisinaan vaikea pärjätä yksin. Lukivaikeutta ei vielääkään edes tunnusteta kaikissa yhteisöissä.

Henkilönä olen aina ollut auttavainen ja halu auttaa on sisimmässäni. Osalta tämän auttamishalun on synnyttänyt oma äitini. Ei siksi, että olisi esimerkiksi opettanut. Vaan siksi, että äidilläni on vaikea ja syvä lukivaikeus, josta hän on minulle avoimesti kertonut pienestä pitäen. Kuinka hän koulussa joutui nurkkaan, kun luki väärin tai sai jälki-istuntoa, kun kirjoitti sanoja väärin. Äitiäni haukuttiin tyhmäksi, joka ei elämässä pärjää. Nämä kertomukset sattuivat pienenä sieluani. Vaikka minua lapsena myös ärsytti, kun äiti luki iltasatua väärin. Nappasin usein

Vapaaehtoistyössä koen olevani tärkeän asian äärellä.

kirjan ja sanoin: ”Et osaa, jatkan tästä itse”. Usein myös korjasin hänen lukemaansa.

Lukioaikani äiti halusi pois ravintola-alan ammattista, koska jatkuvat ymmärtämiseen liittyvät ongelmat ja ruokalistoissa esiintyneet virheet nakersivat äidin itsetuntoa entisestään. Muistan, kun Helsingin konservatorion ruokalistalla luki Rillipihvejä, ja pojat linjastossa nauroivat: ”Pannaanko nämä rillit päähän?”. Olin paikalla ja kuulin tuon. Se sattui. Nyt jälkeeni osaamme jo nauraa asialle.

Äiti kuitenkin lopetti pian tämän jälkeen ja hakeutui yrittäjäksi perustaakseen hierontapalveluyrityksen. Opetin äidille, kuinka oppia ihmisen anatomiaa latinaksi. Millaisia muistisääntöjä ja keinoja voisi hyödyntää. Äidistä tuli yrittäjä ja hän jatkoi vielä kaksikymmentä vuotta uudella alalla onnellisempana.

Minusta vapaaehtoistyö vaatii halun auttaa, mutta osaksi myös tietoa, minkä asian äärellä on auttamassa. Erilaisin esimerkein luomme ihmisille vahvuutta myös lukivaikeuden kanssa pärjäämiselle. Lukivaikeus ei ole este oppimiselle. Sen kanssa pärjää ja pääsee opinnoissaan eteenpäin.

Kuopion erilaisten oppijoiden yhdistyksen antama tuki on henkilöille, jotka oppivat eri tavoilla kuin muut. Kuopio juhlii ja Oppii tapahtumissa 2019 kävi reilu 100 henkilöä. Asiakkaat ovat saaneet apua ja helpottuneet yhdistyksen tarjoamasta tuesta.

TANJA AIRAKSINEN , ERITYISOPETTAJA
KUOPION ERILAISET OPPIJAT RY PUHEENJOHTAJA

Henkilönä
olen aina ollut
auttavainen
ja halu
auttaa on
sisimmässäni.

Vapaaehtoista digiohjausta senioreille

Tauno Nuutinen on Enterseniorit ry:n vertaisohjaaja.

Järvenpäässä ovi käy monessa toimintapisteessä tiuhaan, kun Enterseniorit ry:n vertaisohjaajat antavat digiohjausta senioreille. Yksi vertaisohjaajista on Tauno Nuutinen.

Perusasiat kuntoon

”Suurin osa senioreista tarvitsee apua ja tukea ihan perusasioissa.

Osa tulee laitteiden kanssa ja kysyy, miten pannaan käyntiin, mitä tehdään. Toiset ovat jääneet pois työelämästä ja taidot ovat jo pidemmällä”, Nuutinen kuvaa digiasioissa tukea tarvitsevia senioreita.

Hän kertoo, että moni seniori on saanut opastusta laitteiden käyttöön nuoremmilta, usein sukulaisiltaan.

”Mutta he kokevat usein, etteivät ole oppineet ja heitä voi hävettää. Ongelmana on, että nuoret ja seniorit eivät aina ymmärrä toisiaan.”

Kyse ei ole seniorin osaamattomuudesta, vaan tavasta oppia. Häpeä on oppimisessa turha tunne, mutta stressaava ja hankaloittaa uusien asioiden sisäistämistä. Seniorin ohjauksessa tarvitaan aikaa, rauhaa ja enemmän toistoja. Usein on kyse itseluottamuksesta ja sen vahvistamisesta. Huumorikin auttaa.

”Tietotekniikkaan liittyvät asiat eivät mene vanhemmalle ihmiselle aina kerralla perille, eikä tarvitsekaan”, korostaa Nuutinen.

Ääntä lisää!

Tauno Nuutinen osallistui syksyllä Järvenpään digitaapahtumaan, jossa Erilaisten oppijoiden liiton Oppimisen apuvälinekeskus järjesti infotilaisuuden liittyen oppimista tukeviin digisovelluksiin.

Nuutisen kokemuksen mukaan kehittyneempiä sovelluksia, jotka liittyvät lukemisen ja kirjoittamisen apuvälineisiin tai muihin helppokäyttöominaisuuksiin seniorit käyttävät toistaiseksi vähän, koska niistä ei tiedetä tai oman osaamisen kehittämisen tarve ei liity niihin.

”Usein ollaan tasolla, jossa fontin suurentaminen ja äänen lisääminen on tärkeää ja riittää.

Jos tarvetta on enemmän, niin moni osaa jo itse käyttää sovelluksia paremmin. Joskus liiasta tarjonnasta voi olla myös haittaa. Alkuvaiheessa hyöty tulee siitä, että saadaan kavennettua valikkomäärää.”

Tarvetta julkisten verkkopalveluiden demosovelluksille

Eniten senioreilla olisi tarvetta pankki- ja terveysverkkopalveluiden käytön opastamisessa.

”Valitettavasti tätä heidän ehdottomasti suurinta avun tarvetta ei ole mahdollista täyttää”, toteaa Nuutinen.

Julkisia verkkopalveluita, joita kaikkien on käytettävä, ei voi opettaa kädestä pitäen.

”Näillä palveluilla ei ole demoversioita, joilla harjoitella. Ja me emme voi auttaa, koska kyse on ihmisten henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuihin verkkopalveluihin yksityisyys täytyy turvata.”

Moni seniori pohtiikin, täytyykö heidän hankkia oma edunvalvoja, jotta pankki- ja viranomaisasiat saisi hoidettua verkossa.

”Vaikka muuten ei olisi mitään rajoitetta hoitaa omia asioitaan”, huomauttaa Nuutinen.

”Jos digipalvelut, ja niihin liittyvät jatkuvat muutokset

ja päivitykset, estävät ihmistä hoitamasta esimerkiksi omia pankkiasioitaan, on jotain pahasti vialla”, hän lisää.

On riski, että kansalliset digipalvelut syrjäyttävät osan ihmisistä ja vievät heiltä itsemäärämisoikeuden hoitaa omia asioitaan. Niin kutsutun digioven taakse on vaarassa jäädä liian moni kansalainen, iästä riippumatta.

”Tämä on nähtävissä ja sille pitää tehdä jotain. Päättäjät tulee tehdä tietoisiksi asiasta mahdollisimman pian.”

Miksi vapaaehtoisena?

Nyt 76-vuotiaan Tauno Nuutisen oma kiinnostus tietotekniikkaan alkoi jo 1970-luvulta.

”Tämä on ollut minulle tärkeä harrastus jo vuosikymmeniä. Nyt koen, että on mielekästä tukea ja auttaa senioreita.”

Nuutinen käy antamassa tietoteknistä tukea senioreille kerran viikossa. Hän kehuu Järvenpäästä, koska tietoteknistä tukea antavat monipuolisesti monet eri tahot.

”Ja tämä antaa muutenkin paljon, tapaa ihmisiä, tehdään yhdessä. Samalla oma osaaminen säilyy ja pysyy ajan tasalla.”

Enter ry

Enter ry on vuonna 1997 perustettu tieto- ja viestintätekniikasta kiinnostuneiden ikäihmisten yhdistys. Tavoitteena on auttaa ikääntyneitä ihmisiä tietotekniikan käytössä ja lisätä heidän digitaalista osallisuuttaan mm. henkilökohtaisen opastamisen kautta.

Lisätietoa:

www.entersenior.fi

Vapaaehtoiseksi pääkaupunkiseudulle!

Syksyllä HERO eli Helsingin seudun erilaiset oppijat järjestivät vapaaehtoistyön koulutuksen yhdessä Erilaisten oppijoiden liiton kanssa. Tavoitteena oli, että koulutuksen myötä vapaaehtoistyöstä kiinnostuneet voisivat löytää itselleen sopivimman toimintamuodon Herossa. Samalla he saivat koulutuksessa kattavasti tietoa oppimisvaikeuksista sekä vapaaehtoistoiminnasta yleensä. HERO:n vapaa-ajan ja vapaaehtoistyön koordinaattori Marika Kivilehto oli tyytyväinen kokonaisuuteen ja tavoitteena on järjestää vastaava koulutus alkuvuodesta 2020.

Miksi halusitte järjestää vapaaehtoistyön koulutuksia?

- Halusimme järjestää vapaaehtoistyöntekijöillemmekoulutuksia, jotta he voisivat saada tietoa vapaaehtoisuudesta HERO:ssa. Samalla he saavat tietoa oppimisvaikeuksista ja oppimisen apuvälineistä, jotta koulutetut voivat hyödyntää sitä vapaaehtoistyössään ja arjessaan, kertoo HERO:n vapaa-ajan ja vapaaehtoistyön koordinaattori Marika Kivilehto.

Mihin HERO tarvitsee vapaaehtoisia?

- Järjestömme on aikoinaan perustettu vapaaehtoistyön voimin ja HERO tarvitsee vapaaehtoisia kehittyäkseen edelleen järjestönä. Haluamme, että vapaaehtoiset ovat mukana kehittämässä toimintaamme ja vaikuttamassa oppimisvaikeuksisten henkilöiden elämään konkreettisesti.

Mitä odotatte vapaaehtoisilta?

- Kiinnostusta oppimisvaikeus asioihin, halua tehdä yhdistyksessämme vapaaehtoistyötä, halua oppia erilaisesta oppijuudesta ja halua ideoida ja kehittää toimintaamme.

Millainen on hyvä vapaaehtoinen?

- Hyvä vapaaehtoinen on henkilö, joka on motivoitunut vapaaehtoistyöhön. Kiinnostus oppimisvaikeuksiin ja erilaiseen oppimiseen on plussaa.

Kuka sopii vapaaehtoiseksi?

- Henkilö, joka haluaa antaa omasta vapaa-ajastaan yhdistyksellemme aikaansa pyyteettömästi.

Kuten eräs vapaaehtoisemme kiteytti ja suositteli: HERO:n vapaaehtoiseksi ryhtymistä erilaisille oppijoille, luki-ihmisille, eläkkeellä oleville ja toki kaikille muillekin HERO:n toiminnasta kiinnostuneille.

Mikä vapaaehtoisissa on ihan parasta?

-Vapaaehtoisissa parasta on se, että he haluavat tehdä vapaaehtoistyötä. He tekevät vaikuttavaa ja arvokasta työtä meidän rinnallamme ja he ovat aivan loistavia! Upeita ihmisiä isolla sydämellä. Olen kiitollinen jokaisesta meidän vapaaehtoisesta ja haluan heidän tietävän, että yhdistyksemme arvostaa heidän panostustaan yhdistyksessämme, iloitsee Marika Kivilehto HERO:sta.

Oppimisen iloa

Tiedotamme,

Vapaaehtoisissa parasta on se, että he haluavat tehdä vapaaehtoistyötä. Upeita ihmisiä isolla sydämellä”, iloitsee HERO:n vapaa-ajan ja vapaaehtoistyön koordinaattori Marika Kivilehto.

Järjestämme seuraavan kerran vapaaehtoistyön peruskoulutuksen alkuvuodesta 2020:

4.2.2020 klo 17-18.30 - Koulutus on yleispaketti vapaaehtoisuudesta sekä vapaaehtoisena toimimisesta HEROssa

11.2.2020 klo 17-18.30 - Peruspaketti oppimisvaikeuksista sekä kokemusasiantuntijan puheenvuoro.

Nämä kaksi koulutusta ovat pakollisia ja järjestetään Erilaisen oppimisen keskuksessa, osoitteessa Vilhonkatu 4 b 13, 00100 Helsinki

Kolmannen osuuden koulutuksesta järjestämme **14.2.2020 klo 17-18.30** ja koulutus käsittelee oppimisen apuvälineitä ja se koulutus on **valinnainen**.

Mentorikoulutuksesta eväitä hahmotushäiriöisen henkilön tukemiseen

Hahku-hankkeen mentorikoulutuksen tavoitteena on, että koulutuksen käyneet henkilöt toimivat vapaaehtoisina tukihenkilöinä hahmotushäiriöiselle aikuiselle arjen tilanteissa sekä hankkeen verkkosivuilta löytyvän Hahmola-sivuston harjoitteiden tekemisessä. Haastattelussa mentorikoulutukseen osallistunut Valma-luokan opettaja Tapio Piilola.

”Lähdin mukaan mentorikoulutukseen avoimin mielin ja ilman ennakko-odotuksia. Opettajan työssäni olen kohdannut monenlaisia hahmottamisen haasteita opiskelijoiissa, ja kiinnostus saada lisää tietoa aiheesta nousi omien kokemusteni kautta. Toiveissa oli saada teoretietoa ilmiön taustalle”, kertoo Tapio.

Oppimisvaikeuksien taustalla saattaa olla myös hahmotushäiriöitä, joista tyypillisimpiä ovat vaikeudet matematiikan oppimisessa sekä luetun ja kuvallisen materiaalin ymmärtämisessä. Hahmotushäiriöt voivat vaikeuttaa myös kirjoittamista, kokonaisuuksien hahmottamista, tiedon soveltamista, useasta tietolähteestä tulevan tiedon yhdistelyä ja tietorakenteiden muodostamista.

Tapio on pitkän linjan järjestöaktiivi, joka on toiminut mm. työnohjaajana monille vapaaehtoistyötä tekeville: ”Tällä hetkellä teen työnohjausta maahanmuuttajia avustaville vapaaehtoisille. Minulle on luontevinta olla mukana niin, että autan ja tuen muita ihmisiä pääsemään omaan parhaimpaansa”, kuvailee Tapio omaa rooliaan järjestötoiminnassa.

Parasta on yhdessä tekeminen

”Koulutuksen parasta antia on ehdottomasta ollut se porukassa miettiminen, ja samassa koulutuksessa olevan vaimoni Jaanan kanssa olen voinut peilailla asioita kotimatalla. Ryhmässä on mukana sekä kokemusasiantuntijoita että heitä, jotka kohtaavat hahmottamisen vaikeuksia

työroolissaan esimerkiksi opettajana. Olen saanut ikään kuin kurkistaa eri tavalla ajattelevien ihmisten päihin. Näen asioita aikaisempaa laajemmasta perspektiivistä, ja se tuntuu hyvältä”, kertoo Tapio avoimen vuorovaikutuksen ja toisilta oppimisen merkityksestä koulutuspäivien aikana.

”Mielestäni tällaiselle koulutukselle ja tukihenkilötoiminnalle voisi olla enemmänkin kysyntää järjestöpuolella. Koulutus lisää ymmärrystä ihmisten ajattelu- ja hahmotustapojen moninaisuudesta ja tämä on kenelle tahansa järjestö- ja vapaaehtoistyötä tekevällä tärkeä taito”, pohtii Tapio.

”Minulle on luontevinta olla mukana niin, että autan ja tuen muita ihmisiä pääsemään omaan parhaimpaansa.”

Tapio Piilola

HAHKU

HAHMOTUSHÄIRIÖ

- Hahmotushäiriössä on kyse vaikeuksista käsitellä ja muokata näönvaraista tai tilallista informaatiota mielessä sekä luoda toimintaa tukevia mielikuvia.
- Hahmottamisen haasteet voivat liittyä esim. esineiden tunnistamiseen ja löytämiseen, etäisyyksien hahmottamiseen, kokoamiseen ja muokkaamiseen liittyvään toimintaan tai ympäristössä liikkumiseen ja suunnistamiseen.

HAHKU-hanke
Facebookissa:
www.facebook.com/hahmottaminen

HAHKU-HANKE

- Niilo Mäki Instituutin ja yhteistyötahojen yhteinen kehittämishanke
- Mukana ovat: ADHD-liitto, Aivoliitto, Autisiliitto, Erilaisten oppijoiden liitto sekä Suomen CP-liitto. Lisäksi koulutusorganisaatioina Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Onerva sekä Jyväskylän yliopiston Normaalikoulu.
- Tietopalvelusivusto osoitteessa: www.hahku.fi
- Verkkoarjoittelusivusto julkaistaan osoitteessa: www.hahmola.fi
- Koulutuksia hahmotushäiriöisille aikuisille ja heidän läheisilleen sekä asiantuntijakoulutusta toisella asteella työskenteleville asiantuntijoille.
- Seuraavat maksuttomat tukihenkilökoulutuksen ryhmät aloittavat ensi vuoden 2020 alussa Oulussa ja Jyväskylässä. Lisätietoja koulutuksista HAHKU-hankkeen sivuilta: www.hahku.fi/koulutus

Lapsena opittu häpeä lukihäiriöstä kiusaa vielä aikuisenakin

Puhelimeni värisee pöydällä. Nappaan sen käteeni ja huomaan ystäväni lähettäneen viestin. Ystäväni kertoo minulle kirjoitusvirheestä, joka on juuri julkaisemassani tekstissä. Ryntään välittömästi muokkaamaan tekstiä, jotta mahdollisimman harva ehtisi nähdä sen. Toimin tehokkaasti ja keskittyen vain tähän yhteen tehtävään.

Minuutti myöhemmin viestin kilahduksesta kuitaan jo ystävälleni korjanneeni virheeni ja kiitän häntä viestistä. Viestin lähetettyäni hengitän syvää ja mieleni valtaa tuttu tunne. Se on yhdistelmä häpeää ja puhdasta pettymystä itseäni kohtaan. Tunne ei ole massiivinen, mutta se on ikävä pieni inhon katse minulta minulle.

Olin 10-vuotias, kun luokanopettajani istutti minut vanhempieni väliin luokkahuoneessa ja kertoi huonot uutiset: ”Jennillä on lukihäiriö”, opettaja sanoi vakavana. Sitten hän jatkoi ”Tämä tarkoittaa sitä, että Jenni ei tule ikinä oppimaan kunnolla äidinkieltään, saati muitakaan kieliä”.

Joskus elämässä jää lauseita muistiin, niin kuin nuolaminoituna muistojeni sivuille. Se loi minulle käsityksen siitä, että minä olen virheellinen. Ettei minulla omista ponnisteluista huolimatta, voi olla mitään mahdollisuutta pärjätä kielissä tai lukuaineissa. Minun aivoissani on jokin lommon kaltainen, ja siksi minulla ei ole käytettävissä kaikkia normaaleja resursseja.

Nykyään ymmärrän lukihäiriötäni paremmin. Kyse ei ole lommasta, joka estää tietojen käsittelyn. Minulla on päässäni vain kovalevy, joka toimii eri tavalla kuin valtaosalla väestöstä.

En silti kykene elämään asian kanssa täysin ilman häpeää. Kun ikävuosina 10–25 olen sisäistänyt olevani se viallinen yksilö, tuntuu joka ikisen ihmisen kommentit lukihäiriöstäni vielä tänäkin päivänä vain sääliltä. Kun ystäväni kommentoi, että kaikkihan tekevät kirjoitusvirheitä, niin se tuntuu sääliltä. Jos jossain kirjoitetaan lukihäiriötä avaavia artikkeleita, ne tuntuvat laimealla tsemppihengellä kuorrutetulta sääliltä. Välillä lukihäiriöstäni kuuleminen säikäyttää ihmisen luettelemaan tunnettuja lukihäiriöi-

siä: Steven Spielberg, Whoopi Goldberg, Picasso ja John Irving. Tulkitsen myös tämän jonain säälin muotona, sillä vaikka ihminen tarkoittaisi listaansa lohdutukseksi, se tuntuu vain vahvistavan sitä oletusarvoa, että lukihäiriöinen on taidoiltaan heikompi.

Kokemani sääli pohjaa kouluvuosien aikana omaksutun käsitykseen lukihäiriöstä, ei niinkään todellisuuteen. En usko, että ei-lukihäiriöiset pitävät lukihäiriötä mitenkään oleellisena tai ihmeellisenä asiana. Ei-lukihäiriöiselle lukihäiriö ei ole mikään juttu, se on juttu minulle. Se on opittu leima otsassa, jonka olen antanut määrittää elämääni aivan tarpeettoman paljon.

Kun jään kiinni lukihäiriöstäni se herättää minussa edelleen häpeää ja pettymyksen tunnetta. Pettymys tulee siitä, että se vika nimeltä lukihäiriö ei ole vielä kukaan minusta kadonnut ja myös siksi, että se on edelleenkin minulle arka paikka. Olen pettynyt.

Lääkkeeksi olen keksinyt puhua avoimesti asiasta ja tuoda se ilmi välittömästi, kun tilanne sitä kaipaa. Ilmaisen asian yhtä arkisesti kuin tiedustelisin saniteettitilojen sijaintia, kuin se olisi ihan maailman tavallisin asia. Ja niinhän se on! Aion möläytellä asiaa jatkossakin niin kauan kunnes se muuttuu yhtä tylsäksi informaatioksi kuin se, että olen vasenkätinen.

Lukihäiriöstä avoimesti puhumisen ansiosta minulla on liuta ystäviä ja tuttavvia, jotka rohkeasti laittavat minulle välittömästi viestin, jos havaitsevat julkaisuissani kirjoitusvihreen (edellinen tarkoituksella). Kiitos heille! Ja joka kerta se hävettää pikkaisen vähemmän.

*) Kirjoittaja on ottanut lukihäiriöisen leiman itseensä eikä tunnista niinkään nykyisin käytettyä termiä lukivaikeudesta. Vaikeeta on.

Jenni Janakka

freelance-kirjoittaja ja puhetaiteilija

www.jennijanakka.com

Oppimisen olohuone osaksi Elinikäisen oppimisen keskus -hanketta Joensuussa

Elinikäisen oppimisen keskus on hanke, jonka tuotoksena jatketaan ja parannetaan entisestään Oppimisen olohuoneen palveluita Joensuussa. Oppimisen olohuone on suunnattu työikäisille aikuisille, joilla on tarve kehittää omia perustaitojaan laskemisen, lukemisen ja kirjoittamisen sekä oppimisen ja digimaailman parissa. Tavoitteena on, että mahdollisuudet työllistymiseen sekä työelämässä ja opinnoissa pärjäämiseen paranisivat taitojen kehittyessä ja henkilökohtaisten työkalujen lisääntyessä.

Oppimisen olohuone on kehitetty Erilaisten oppijoiden liiton Taitotuunaajat ESR-hankkeessa 2016-2019. ”Tuntuu hyvältä, että Oppimisen olohuone voi jatkaa täällä toimintaansa ja kehittää sitä edelleen uuden sateenvarjon alla”, sanoo **Sari Haapala**, joka on toiminut ohjaavana opettajana Joensuussa Taitotuunaajat-hankkeen aikana.

”Oppimisen olohuone on huomattavasti lämpimämpi ja kutsuvampi palvelun nimi kuin Elinikäisen oppimisen keskus, joten päätimme jatkaa sillä. Ihmisille Oppimisen olohuoneen konsepti on myös jo jonkin verran tuttu Joensuun alueella. Me tarjoamme sekä pienryhmä- että

yksilöohjausta uusissa tiloissa, joissa perustaitoja voi harjoitella juuri opiskeluun ja ohjaukseen suunnitellussa oppimisympäristössä. Toiminta on maksutonta”, kertoo Elinikäisen oppimisen keskuksen hankepäällikkö **Heli Kinnunen**.

Oppimisen olohuone sijaitsee Joensuun seudun erilaisten oppijoiden toimistotiloissa Joensuussa.

”Ohjauksen osalta olemme olleet myös joustavia ja asiasta voidaan keskustella ja sopia erikseen kunkin asiakkaan kanssa”, korostaa Kinnunen.

”Lisäksi haluamme asiakasta tukien keskustella kenties peruskoulun tai muuten opintopolun aikana muodostuneista negatiivisista käsityksistä omasta itsestä, oppimisesta ja omista taidoista. Tähän tarjoamme oikeinlaisia välineitä, tukea ja ohjausta kunkin yksilölliseen tarpeeseen”.

”Pienryhmät ja yksilöohjaukset ovat jo alkaneet, mutta mukaan mahtuu vielä hyvin. Hankkeemme päättyy 2021 heinäkuussa, joten aikaa on”, hymyilee Kinnunen.

Elinikäisen oppimisen keskus -hanke:

Rahoittajat: ESR, Etelä-Savon ELY-keskus, Joensuun kaupunki, Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto, Veikkaus

Hankeaika: 1.2.2019-31.07.2021

Toimenpiteet: Tarjotaan työikäisille tukea laskemisen sekä lukemisen ja kirjoittamisen haasteissa. Lisäksi tuetaan digitaitojen sekä oppimistaitojen kehittämisessä. Tukea on tarjolla sekä yksilöohjauksen että pienryhmien muodossa.

Taitotuunaajat, ESR-hanke, Oppimisen olohuone

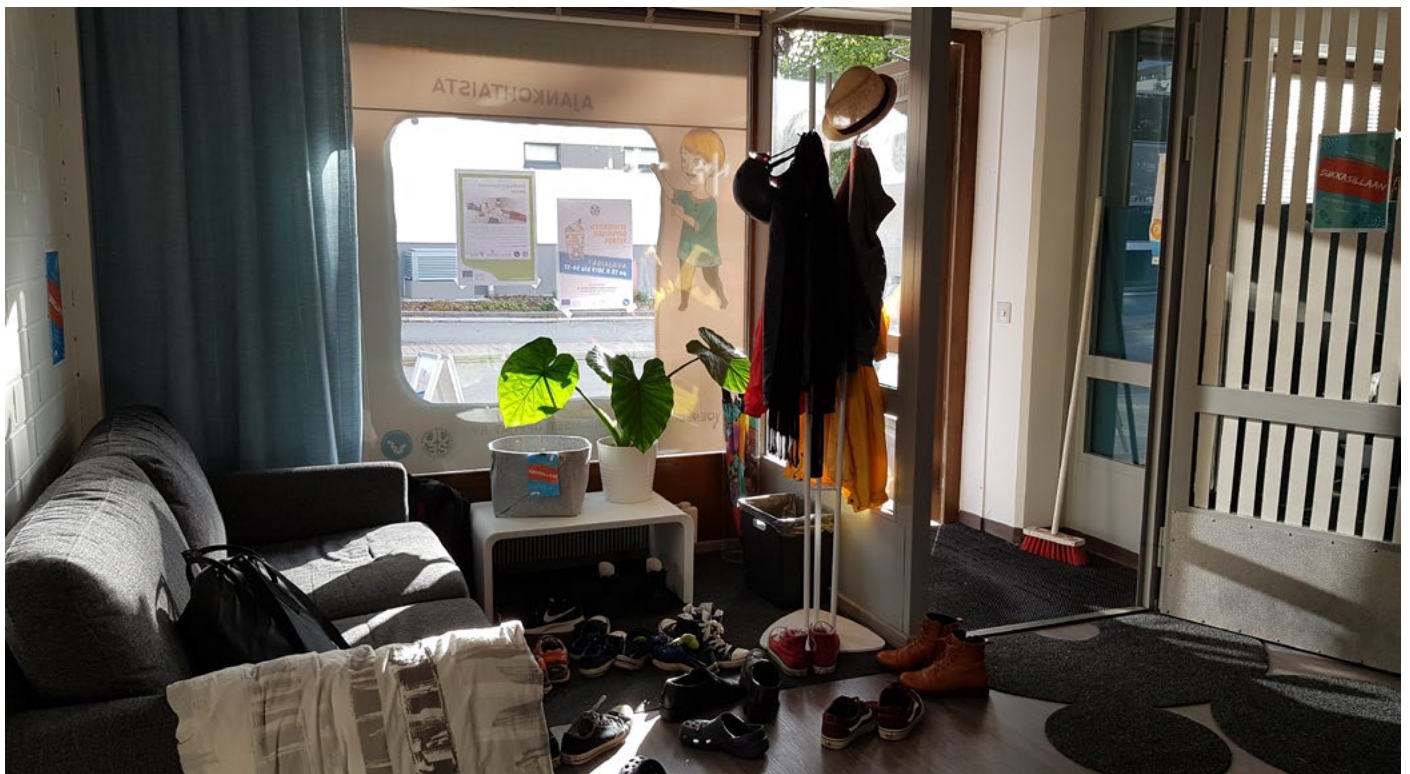
Oppimisen olohuone on kehitetty Erilaisten oppijoiden liiton Taitotuunaajat ESR-hankkeessa 2016-2019.

Joensuussa asiakastyö Oppimisen olohuoneessa jatkuu kuitenkin yhteistyössä Elinikäisen oppimisen keskuksen kanssa heinäkuuhun 2021 saakka.

Lisätietoja: www.lukijose.fi

Elinikäisen oppimisen keskus -hankkeen avajaisia juhlittiin lokakuussa Joensuun seudun erilaisten oppijoiden toimitiloissa.

Joensuussa Oppimisen olohuoneessa tarjotaan työikäisille tukea laskemisen sekä lukemisen ja kirjoittamisen haasteissa. Lisäksi tuetaan digitaitojen sekä oppimistaitojen kehittämisessä.

Asiantuntijatukea matalalla kynnyksellä – Oppimiskahvilat ja chat apuna monenlaisissa oppimisen pulmissa

Kuntoutussäätiön Oppimisen tuen keskuksessa tarjotaan matalan kynnyksen tukea nuorille ja aikuisille oppimisen vaikeuksiin sekä niihin liittyviin mielenterveyden pulmiin. Oppimiskahvilat ja Oppimisvaikeus.fi -sivuston chat ovat avoimia kohtaamispaikkoja, joissa asiantuntijatukea on tarjolla mahdollisimman vaivattomasti - ilman diagnoosi- tai lausuntovaatimuksia ja maksuttomasti.

Oppimisen taidot ovat tärkeitä monissa tilanteissa. Esimerkiksi sujuvaa lukemisen, kirjoittamisen ja keskittymisen hallintaa edellytetään usein nopeatahtisessa opiskelu- ja työelämässä. Oppimisen ongelmat saattavat kuitenkin jäädä tunnistamatta ja moni nuori ja aikuinen sinnittelee vaikeuksien kanssa yksin.

Oppimisen tuen keskuksen kahvila- ja chat -toiminta on suunnattu kaikille, jotka tarvitsevat tukea ja keinoja oppimisen pulmiin: Olipa kyseessä esimerkiksi opiskelutekniikka-vinkkejä kaipaava, oppimistilanteissa ahdistusta ja jännitystä kokeva tai työelämässä tarkkaavuusvaikeuksien kanssa kamppaileva henkilö – kaikki ovat tervetulleita mukaan. Sekä oppimiskahvilassa että chatissa päivystää asiantuntija, joka on perehtynyt oppimisvaikeuksiin ja niihin liittyviin mielenterveyden pulmiin.

Oppimisvaikeudet voivat johtua monesta syystä. Kehityksellisten oppimisvaikeuksien, kuten lukivaikeuden, taustalla on synnynnäinen tai hyvin varhain lapsuudessa ilmennyt aivojen kehityksen poikkeavuus. Oppiminen voi häiriintyä myös esimerkiksi muista aivoperäisistä syistä, kuten aivovamman seurauksena. Lisäksi mielenterveydeliset syyt, kuten masennus ja työuupumus, voivat vaikeuttaa oppimista.

Apua ja neuvoja tarvitaan monenlaisiin pulmiin ja tilanteisiin

Oppimiskahvila on avoin keskustelupiiri, jossa voi käydä vaikka vain piipahtamassa tai jäädä pidemmäksi aikaa juttelemaan. Alussa on usein lyhyt alustus jostakin oppimiseen liittyvästä teemasta, mutta pääsääntöisesti aiheet määräytyvät osallistujien toiveiden mukaan.

Keskusteluja on käyty esimerkiksi muistin ja tarkkaavuuden toiminnasta, erilaisista oppimisen tekniikoista ja -strategioista sekä psyykkisen hyvinvoinnin vaikutuksesta oppimiseen. Oppimiskahviloita järjestetään säännöllisin väliajoin – usein Kuntoutussäätiön tiloissa, mutta toisinaan kahvilat jalkautetaan esimerkiksi oppilaitoksiin ja järjestöihin.

Myös Oppimisvaikeus.fi -sivuston chatissa on keskusteltu oppimiseen liittyvistä teemoista hyvin vaihtelevin aihein ja monenlaisista näkökulmista. Osallistujat ovat kaivanneet esimerkiksi tietoa lukemista ja vieraan kielen oppimista helpottavista apuvälineistä ja oppimisvaikeuksien arviointi- ja kuntoutuspalveluihin hakeutumisesta sekä tukea oppimistilanteisiin liittyvään turhautumiseen.

Osallistujina ovat olleet niin oppimisvaikeuksia kokevat, kuin niiden parissa työskentelevätkin. Chat mahdollistaa tuen tarjoamisen myös henkilöille, jotka asuvat etäällä tukipalveluista. Keskustelut käydään nimet-

tömästi kahden kesken asiantuntijan kanssa. Ensi vuonna käynnistetään myös ryhmämuotoinen chat-toiminta, jossa osallistujat pääsevät jakamaan kokemuksia toistensa kanssa.

Matalan kynnyksen tukea tulisi olla enemmän saatavilla

Palveluihin hakeutumisen vaikeus, pitkät odotusajat ja epäselvyys tukea tarjoavista tahoista – nämä saattavat olla tuttuja kokemuksia monelle oppimisvaikeuksia kokevalle.

Nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksiin suunnatuille matalan kynnyksen tukipalveluille on yhteiskunnallinen tarve, sillä hoitamatta jääneet ongelmat usein kasaantuvat aiheuttaen pitkäaikaisia seurauksia. Aikuisille suunnattua tukea oppimisvaikeuksiin ei juurikaan ole ja palvelujen saatavuudessa on suurta vaihtelua esimerkiksi paikkakunnittain.

Oppimisen tuen keskuksen keskeisenä tavoitteena on lisätä sellaisten henkilöiden toimintakykyä sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksia, joilla on oppimisvaikeuksia tai oppimisvaikeuksia ja niihin liittyviä mielenterveyden ongelmia. Kun tukea saadaan mahdollisimman pian sekä helposti ja vaivattomasti, ongelmien kärjistyminen voidaan välttää.

Myös oppimiskahvilat jatkuvat ensi vuonna vaihtuvien teemoin. Aikataulut päivittyvät Oppimisen tuen keskuksen ja Oppimisvaikeus.fi -sivustoille.

Lisätietoja: www.oppimisvaikeus.fi.

Elina Naamanka on tutkijapsykologi ja toimii Kuntoutussäätiössä Oppimisen tuen keskuksessa.

Oppimisen tuen keskuksessa tuotetaan ja jaetaan tietoa nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksista sekä niitä helpottavista tukikeinoista. Lisäksi tutkitaan ja kehitetään näihin ongelmiin liittyviä tunnistamisen ja tuen malleja.

Tukipalvelujen osalta Oppimisen tuen keskuksessa keskitytään erityisesti nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksien ja niihin liittyvien mielenterveyden pulmien lyhytkestoiseen yksilö- ja ryhmämuotoiseen kuntoutukseen. Asiantuntijapalveluihin sisältyvät myös muun muassa koulutus- ja luennointipalvelut, neuropsykologinen arviointi ja konsultointi.

Lisätietoja: www.kuntoutussaatio.fi/oppimisentuki

Oppimisvaikeus.fi -sivusto kertoo nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksista sekä niihin liittyvistä mielenterveyden ongelmista luotettavasti ja puolueettomasti ja auttaa löytämään ratkaisuja oppimisvaikeuksien kanssa selviytymiseen. Sivuilla esitellään myös Kuntoutussäätiön kehittämistoimintaa ja tuotteita.

Tulevat chatit:

Kevään 2020 yksilöchatit keskiviikkoisin klo 14-16: 5.2., 18.3., 22.4. ja 27.5.

Kevään 2020 ryhmächatit keskiviikkoisin klo 15-16: 4.3., 8.4. ja 6.5.

Eeva on rinnalla kulkija

Eeva Siirala, innostunut, uudelle valpas, empaattinen rinnalla kulkija sai vuoden 2019 Allvar-palkinnon. Lukuisia kertoja hän on ollut mukana päättämässä aiemmista palkittavista. Nyt, pari vuotta toiminnasta sivuun astumisen jälkeen, koitti hänen vuoronsa.

Lukivaikeudet tulivat Eevalle ensi kerran vastaan hänen työskennellessään 20 vuoden ajan kieltenopettajana:

”Minulla ei ollut mitään välineitä käsitellä sitä muuten, kuin ottamalla se huomioon numeroarvostelussa. Mutta se jäi häiritsemään. Monet vanhat kansakoulunopettajat kertoivat päästäneensä oppilaita koulusta ilman, että he olisivat hallinneet luku- ja kirjoitustaidon. Se pysäytti, oltiinhan Suomessa ylpeitä sataprosenttisesta lukutaidosta, kuten kauan uskottiin.”

Eevassa heräsi uteliaisuus, miten muualla maailmassa asiaa on käsitelty. Jos muissa maissa lukiongelmaisia on liki 20 prosenttia, miten Suomi voisi olla poikkeus?

Vuonna 1990 Eeva Siirala siirtyi Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön (VSY) kansainvälisten asioiden sihteeriksi. YK oli valinnut sen vuoden YK:n lukutaitovuodeksi. Aiheesta pidettiin konferensseja ja seminaareja, myös meillä.

”Mutta yhä lukivaikeudet ohitettiin. Käsiini osui Äidinkielen opettajien liiton lukutaidolle omistettu Virke-lehti. Siinä oli kaikenlaista lukemisen hyödyllisyydestä ja kirjallisuudesta, muttei mitään lukiongelmistä. Samanaikaisesti muualla maailmassa asiaa käsiteltiin avoimesti.”

Pienestä ryhmästä tuli siemen

Eeva kohtasi lukutaitovuoden tiimoilta toimittaja **Airi Valkaman**, lukiongelman suomalaisen Grand Old Lady. Alkoi yhteistyö ja säännölliset tapaamiset. Luotiin pieni ryhmä, joka kokoontui tuolloin vielä VSY:n tiloissa.

Eeva muistelee toiminnan pioneereja: Turun kristillisen kansanopiston rehtori **Martti Antola** ja Helsingin työväenopiston kouluttaja **Raija Syvälahti** olivat ensimmäisiä. Myös Työväen Sivistysliitto (TSL) järjesti lyhytkursseja. Toimijoita oli vielä kovin vähän.

1990-luvulla kehitys oli kuitenkin nopeaa. Kallion kirjastoon avattiin lukinurkkaus 1993. Eeva oli mukana perustamassa lukijärjestöjä, ensimmäisenä niistä helsinkiläistä HEROa 1994 ja 2001 valtakunnallista Erilaisten oppijoiden liittoa.

Eeva suuntautui järjestöissä vahvimpaan puoleensa, kansainväliseen yhteistyöhön. Muut keskittyivät pääosin kotimaan toimintaan. Hän toi Suomeen Iso-Britannian mallista Aikuisopiskelijan viikon, joista ensimmäinen seminaari käsitteli lukiongelmaa. Myöhemmissä tuli marinaa: Miksi taas tätä samaa?

”Sain valtavasti impulsseja Euroopasta, näin miten innostus heräsi esimerkiksi Turkissa ja Sisiliassa. Iso-Britanniassa tehtiin työtä Job Centereiden kanssa eli toimittiin työttömien parissa tarvelähtöisesti. Jos jollakin oli tarve kirjoittaa kirje Länsi-Intiaan omaisilleen, häntä autettiin. Tai opeteltiin lukemaan karttaa.”

”Tuolloin Lontoon taksikuljettajista huomattavan monien kerrottiin olleen lukutaidottomia länsi-intialaisia. Heidän siis piti omaksua Lontoon kokoisen suurkaupungin kartta aivoihinsa. Osoittaa uskomatonta älyllistä kapasiteettia!” Eeva innostuu.

Mikä työssä koskettavinta?

”Pidimme tärkeänä sitä, että eri koulutustilaisuuksissa oli puhujana aina yksi kokemosaja, lukiongelmainen. Oli koskettavaa aistia ja tajuta, miten juuri hänen tarinansa vaikutti osallistuviin opettajiin. He saivat kuulla lukiongelmaisen koulukokemuksista ja siitä, mitä kaikkea hän on joutunut kehtämään.”

Palkitsevimaksi itselleen Eeva muotoilee oman ajattelunsa avartumisen.

Eeva luonnehtii itseään innostuneeksi ja kuuntelemaan pystyväksi. ”Kuunteleminen on välttämätön taito.”

ALLVAR-palkinto myönnettiin Eeva Siiralalle Erilaisten oppijoiden liiton ALLVAR-seminaarissa 7.10.2019.

Nimensä palkinto on saanut tunnetun lukivaikeuksisen, arkkitehti **Alvar Aallon**, mukaan. Toinen l-kirjain puolestaan tulee ruotsin kielen sanasta allvar, vakavasti otettava.

ALLVAR-palkinnon saaneet aikaisemmin: pääjohtajat **Vappu Taipale** ja **Jukka Sarjala**, lehtori **Raija Syvälahti**, lukitulkki **Sisko Savolainen**, professori **Riitta Hari**, rehtori **Martti Antola**, psykologi **Mervi Muotka**, psykiatri **Ilkka Taipale**, aikuisopiskelijat **Heli Kosonen** ja **Markku Mäkinen**, lukijärjestöaktiivi **Carina Siven**, sanasokea runoilija **Arja Tiainen**, ylilääkäri **Pirjo Anttila**, kieltenopettaja **Kari Moilanen**, neuropsykologi **Seija Haapasalo**, erityisopettaja **Anna-Maija Hintikka**, professori **Heikki Lyytinen**, kokemusasiantuntija **Leila Pirskanen**, erityispedagogiikan professori **Jarkko Hautamäki**, lukijärjestöaktiivi **Annamaria Saaris-to**, erityisopettaja **Irma Kärkkäinen**, matematiikan erityisopettaja **Hannele Ikäheimo** ja erityispedagogiikan professori **Leena Holopainen**.

Laiminlyöntejä niitetään nyt

Tiedustellessani, onko lukiongelma Eevan mielestä ensisijaisesti yksilöllinen vai yhteiskunnallinen tappio, vastaus tulee empimättä:

”En näe niitä mitenkään erillisinä. Jos ihminen ei pysty toteuttamaan itseään koko potentiaalillaan, se koituu yhteiskunnalle valtavana inhimillisenä hukkana. Nyt tästä tuhlauksesta vasta puhutaan ja maksetaan. Meillä ei ole varaa olla satsaamatta tähän väestöryhmään ja heidän oppimisvaikeuksiinsa. Se on kaiken punainen lanka, koska se koskee ihmisen koko olemassaoloa.”

Edistys ollut huimaa

Liki kolmen aktiivin vuosikymmenensä aikana erilaisten oppijoiden toiminnassa nostaa näkyviin valtavan kehityksen. Edistymisen Suomessa on ollut huimaa.

”On tajuttu, että biodiversiteetti on tarpeellinen ja sitä on seurannut oppimisen diversiteetin ymmärrys. Oppimisen erilaisia tapoja tulee väljentää ja se palkitsee.”

”Kun kunnioitetaan erilaisuutta, tuetaan ihmisen vahvuuksia ja autetaan heikkouksissa, jotta ihmiset voivat käyttää koko kapasiteettiaan. Jos lähdetään tästä, elämä olisi vähän helpompaa. Maailma muuttuu nopeasti ja oppimisen tulisi ehtiä muutoksen mukaan. Sillä on suuri merkitys myös työllisyyden kannalta: Kaikille pitäisi luoda mahdollisuus.”

Mikä nyt tärkeintä?

”Kumppanuus”, Eeva vastaa ja jatkaa:

”Meillä keskeistä oli yhteistyö ja verkottuminen, kumppaneiden hakeminen. Saimme kumppaneita koulupöytätyöstä, kirjastoista, jopa pääministeriltä. Yhteistoiminta on edelleenkin parasta ja samalla välttämättömintä.”

Eeva kertoo yllättyneensä palkinnostaan ja hieman jopa vähätelleensä ansioitaan. Lapset vakuuttelivat hänelle Allvarin olevan ansaittu.

”Nyt vuosikymmenten takaa näen, miten suuri siivu oppimisongelmaisuudella on ollut elämässäni”, hän tunustaa.

Allvar-palkinto on saanut nimensä tunnetun lukivaikeuksisen, arkkitehti Alvar Aallon mukaan.

Rinnalla kulkija Eeva Siirala on ollut eläkkeellä kymmenisen vuotta ja toimii nykyisin aviomiehensä omaishoitajana.

Eeva, en medmänniska

Eeva Siirala, entusiastisk, nyfiken och empatisk medmänniska, erhöll

Allvar-priset 2019. Hon har varit med otaliga gånger och valt tidigare

pristagare. Och nu, efter att för cirka två år sedan stigit åt sidan, var det hennes tur.

Första gången Eeva mötte dyslexin var när hon jobbade som språklärare, vilket hon gjorde i tjugo års tid:

”Jag hade inga verktyg att tackla problemet mer än att vid betygsättning ta dyslexin i beaktande. Men jag kunde inte släppa det. Många före detta folkskolelärare har berättat att de hade gett slutbetyg för elever utan att de behärskade läs- skrivförmågan. Jag fick mig en tankeställare, i Finland var vi ju stolta över den hundra procentiga läsförmågan, som man länge trodde.”

Eeva blev nyfiken på hur den övriga världen hade hanterat dyslexin. Om det i andra länder fanns nästan tjugo procent personer med läs- och skrivsvårigheter, hur kunde Finland vara ett undantag? År 1990 blev Eeva Siirala sekreterare för internationella ärenden vid Samverkande bildningsorganisationerna (SBO). FN hade valt det året för FN:s läskunnighetsår. Det hölls konferenser och seminarier angående ämnet, även hos oss.

”Men fortfarande ignoreras läs- och skrivsvårigheterna. Jag råkade se Modersmålslärarförbundets tidning Virke som hade temat läskunnighet. Tidningen innehöll mycket om nyttan av att läsa och om litteratur men ingenting om läs- och skrivproblem. Samtidigt i övriga världen behandlades saken öppet.”

En liten grupp blev ett frö

I samband med läskunnighetsåret mötte Eeva redaktören **Airi Valkama**, det finska läs- och skrivproblemets Grand old lady. Samarbetet och regelbundna möten sattes igång. Vi skapade en liten grupp som då för tiden fortfarande samlades i FBA:s lokaler.

Eeva minns verksamhetens pionjärer: rektorn för Åbo kristna folkhögskola **Martti Antola** och utbildaren **Raija**

Syvälähti vid Helsingfors arbetarinstitut var bland de första. Även Arbetarnas bildningsförbund (ABF) anordnade korta kurser. Men ännu fanns det inte så många aktörer.

På 1990-talet gick dock utvecklingen snabbt. År 1993 öppnades en läs- och skrivhörna på Berghälls bibliotek. Eeva var med och grundade dyslexiorganisationer, först av dem var HERO i Helsingfors år 1994 och det riksomfattande Förbundet för all inlärning år 2001.

I de olika organisationerna inriktade Eeva sig på sin starkaste sida, det internationella samarbetet. De andra koncentrerade sig i huvudsak på den inhemska verksamheten. Hon exporterade till Finland en mall från Storbritannien, Vuxenstuderandes vecka, där det första seminariet handlade om dyslexi. Men vid de följande seminarierna klagades det: Varför alltid samma tema?

”Jag fick massor av impulser från Europa, jag såg hur entusiasmen väcktes till exempel i Turkiet och Sicilien. I Storbritannien samarbetade man med Job center, det vill säga man arbetade bland de arbetslösa utifrån deras behov. Om någon behövde skriva ett brev till sina anhöriga i Västindien, hjälpte man personen. Eller hjälpte dem med att lära sig läsa karta.”

”På den tiden sades det att många taxichaufförer i London var icke läskunniga västindier. Därför måste de lära sig storstaden Londons karta utantill. Det visar en otrolig intellektuell kapacitet!” berättar Eeva entusiastiskt.

Vad berör mest i detta arbete?

”Vi tyckte att det var viktigt att vid de olika utbildningstillfällen anlita en talare som hade erfarenhet av dyslexi. Det var rörande att känna och förstå varför just denna

Eeva beskriver sig själv som en entusiastisk person och bra lyssnare. "Att kunna lyssna är en nödvändig egenskap."

persons berättelse påverkade de deltagande lärarna. De fick höra om personens skolerfarenheter och allt som denna fått gå igenom."

"Och det som varit mest givande är att mitt synsätt har vidgats", säger Eeva.

Nu får man betala för försummelserna

När jag frågar Eeva om dyslexin är i första hand en individuell eller samhällelig förlust, lyder svaret tveklöst:

"Jag ser dem inte alls som separata frågor. Om en människa inte kan förverkliga sig själv och sin fulla potential kommer det att vara en enorm mänsklig förlust för samhället. Först nu talar man om detta slöseri och får betala för det. Vi har inte råd att inte satsa på denna befolkningsgrupp och deras inlärningsvårigheter. Det är en röd tråd i det hela eftersom det gäller människans hela existens."

Utvecklingen har gått svindlande fort

Efter nära tre aktiva decennier bland personer som lär sig på ett annat sätt kan Eeva se en enorm utveckling. Utvecklingen i Finland har gått svindlande fort. "Man har förstått att biodiversitet är nödvändig och därav har förståelsen för mångfalden inom inläringen ökat. Man

ska öppna upp för olika sätt att lära, det lönar sig!"

"När vi respekterar olikheter stödjer vi personens styrkor och hjälper vid svagheter så att de kan använda hela sin kapacitet. Om vi utgår från detta skulle livet vara lite lättare att leva. Världen ändras snabbt och lärandet borde följa med förändringarna. Detta har stor betydelse även med tanke på sysselsättningen: Alla ska få möjlighet."

Vad är viktigast nu?

"Samarbetspartnerskap", svarar Eeva och fortsätter:

"Centralt för oss var samarbete och nätverkande, att söka samarbetspartner. Vi hade samarbete med stadsförvaltning, bibliotek, och till och med statsministern. Samarbete är fortfarande det bästa och samtidigt mest nödvändigt."

Eeva berättar att hon blev förvånad över priset och till och med underskattade sina meriter. Men barnen övertygade henne att hon hade förtjänat Allvar-priset.

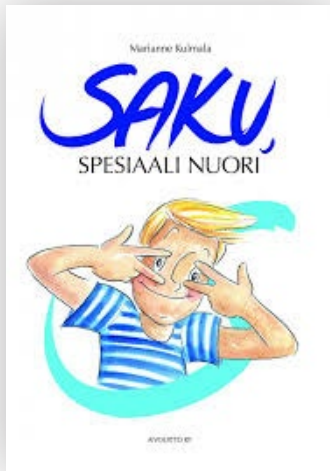
"Nu efter årtionden ser jag hur stor del inlärningsproblemen har haft i mitt liv", tillstår Eeva.

Allvar-priset har fått sitt namn efter en känd dyslektiker, arkitekt Alvar Aalto.

Medmänniskan Eeva Siirala har varit pensionerad i cirka tio år och är för närvarande makens närvårdare.

Kirjaesittelyt

Saku, spesiaali nuori

Saku, spesiaali nuori -selkokirja on jatkoa kirjalle Saku, spesiaali lapsi, joka on julkaistu v. 2014 ja jonka kansainvälinen IBBY valitsi edustamaan Suomea vuoden 2015 erityiskirjojen näyttelyyn Italiaan, Bolognaan.

Nyt Saku on kasvanut 9-vuotiaasta pikkupojasta 15-vuotiaaksi nuoreksi. Kirjassa Saku kertoo nuoruuden haasteistaan, joita hän käy läpi: tarpeesta ymmärtää omaa erilaisuuttaan, kommelluksista, joita tapahtuu, kun poika yrittää toimia vastoin omia piirteitään ja siitä, miten Saku lopulta päätti hyväksyä itsensä juuri sellaisena kuin hän on. Saku kertoo kirjassa lukijoilleen lisäksi ajatuksistaan tulevista opiskeluista, hän hankkii mopokortin, järjestää ensimmäiset kotibileensä, miettii seurusteluun liittyviä kysymyksiä ja aloittaa rippikoulun.

Kirjan lopussa on osio spesiaalien nuorten vanhemmille, jossa Sakun äiti kertoo ajatuksiaan erityislapsen itsenäistymisestä.

Kirja on selkokielen ja lukijaa osallistava.

Kirjan on kirjoittanut **Marianne Kulmala** ja kuvat on tehnyt **Kirsi Tapani**.

Kustantaja: Marianne Kulmala

Sivumäärä: 130

Julkaisuvuosi: 2019

Seksistä selkoa

Mitä kaunista haluat sanoa sille ihmiselle, johon olet ihastunut tai rakastunut? Olet ihana! Olet minulle tärkeä! Tykkään sinusta kovasti. Olen ihastunut sinuun. Haaveilen sinusta. Haluaisin olla sinun omasi. Haluaisin, että olet minun. Haluaisin aina olla kanssasi. Rakastan sinua.

Helppolukuinen ja selkeä tietokirja nuorille ihastumisesta, seksistä ja parisuhteesta.

Kirja on selkokielen.

Kirjailija: **Tittamari Marttinen**

Kustantaja: Avain

Sivumäärä: 120

Julkaisuvuosi: 2019

Oppimisen vaikeudet

Miksi oppiminen on joillekin lapsille vaikeaa?

Miksi kaikki lapset eivät olekaan aina innokkaita oppimaan?

Miten oppimista voitaisiin parhaiten tukea?

Miten uusin tutkimustieto vastaa näihin kysymyksiin?

Oppimisen vaikeudet on kattava tietolähde kaikille, jotka haluavat ymmärtää oppimista ja oppimisen vaikeuksia. Teos tarjoaa uusimpaan tutkimukseen perustuvaa tietoa ja työkaluja lasten kanssa työskenteleville. Teoksen nimi kuvaa tavanomaista laajempaa näkemystä oppimisen ongelmista. Teos perustuu toisiaan täydentävään kasvatustieteen, erityispedagogiikan, neuro-, kehitys- ja kasvatopsykologian sekä genetiikan asiantuntemukseen. Vaikeuksia tarkastellaan yksilöllisen erilaisuuden, oppimisympäristöjen sekä opetuksen ja tuen järjestämisen näkökulmista.

Toimittajat: **Timo Ahonen, Mikko Aro, Tuija Aro, Marja-Kristiina Lerkkanen ja Tiina Siiskonen**

Kustantaja: Niilo Mäki Instituutti

Sivumäärä: 416

Vuosi: 2019

Matematiikan opetus ja oppiminen

Vanha käsitys koulun toiminnasta oli, että opettaja opetti ja oppilaan tehtävä oli oppia. Nykykäsityksen mukaan oppija on aktiivinen toimija vaihtelevissa oppimisympäristöissä ja oppiminen nähdään yhteisöllisenä toimintana.

Perinteisten oppikirjojen lisäksi digitaaliset apuvälineet ovat tulleet myös matematiikassa oppimisvuorovaikutuksen tärkeäksi osapuoleksi. Matematiikan oppiminen ei luonnollisestikaan ole pelkästään tiedollinen prosessi. Kaikki eivät koe matematiikkaa samoin, eivät suhtaudu siihen samoin, eivätkä opi sitä samalla tavoin. Siksi nykyaikainen matematiikan opetus ottaa monin eri tavoin huomioon myös oppijoiden erilaisuuden.

Kaikille meille oppimistilanteet inhimillisinä vuorovaikutustilanteina synnyttävät sekä hetkellisiä, ohimeneviä tunteita että pysyvämpiä tuntemuksia, asenteita ja uskomuksia. Näiden moninaisten haasteiden keskellä opetuksen keskeinen tavoite on luonnollisesti edelleen matematiikan ymmärryksen ja osaamisen kartuttaminen. Käsikirja tarjoaa tietoa matematiikan oppimisesta ja opettamisesta varhaiskasvatuksesta aina korkea-asteelle saakka.

Laajan suomalaisen asiantuntijajoukon kirjoittama käsikirja on tarkoitettu niin oppikirjaksi opiskelijoille kuin luokan- ja matematiikan opettajien sekä erityisopettajien perus- ja täydennyskoulutusmateriaaliksi. Kirja on mielenkiintoista luettavaa kenelle tahansa, joka haluaa perehtyä tarkemmin matematiikan oppimisen ja opettamisen uusimman tutkimuksen maailmaan.

Toimittajat: **Jorma Joutsenlahti, Harry Silfverberg & Pekka Räsänen**

Kustantaja: Niilo Mäki Instituutti

Sivumäärä: 474 sivua

Vuosi: 2018

LukSitko

Moniammatillinen aikakauslehti oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta

Haluatko tilata LukSitko-lehden?

LukSitko-lehti tarjoaa tietoa oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta.

LukSitko ilmestyy kerran vuodessa, loppuvuodesta. Tilaushinta on 13 euroa.

Tilaus postitse:
Erilaisten oppijoiden liito
Vuorikatu 16 A 1
00100 Helsinki

Tilaus netissä:
www.eoliitto.fi

Julkaisija:
Erilaisten oppijoiden liitto ry

Tilauslomake, LukSitko 2020

Tilaajan nimi: _____

Sähköpostiosoite: _____

Olen lukijärjestön jäsen
seuraavassa järjestössä: _____

Lehti lähetetään osoitteeseen: _____

Lasku lähetetään osoitteeseen
(+mahdollinen viite): _____

Y-tunnus: _____

Päivämäärä: _____

Tilaajan allekirjoitus: _____